

ביצד העדים פרק ראשון מכות

ב.

עין משפט
נר מצוה

א א מיי פ"כ מל
עדות הלכה נ סמג
עשן קי מוסי' מי כ' נח
ב ב מיי טס פ"ח מל א
סמג טס:
ג ג מיי טס פ"כ מל י
סמג טס:

מעידין אנו באיש פלוגי שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים בו. תימה כיון דלם הומו אינן נעשין בן גרושה וחלוצה א"כ גם בשלל יחזמו איך יעשה על פיהם בן גרושה (א) דהכי הוא האמת ואמאי הא הויה לה עדות שאי אמה יכול להזימה ואין זה עדות * וי"ל כיון דלוקין הוי כדאש זמן והוי שפיר אמה יכול להזימה וקשה דל"כ מאי קאלמר פרק היו בדוקין (סנהדרין דף מה.) גבי עדי נערה המאורסה דליהי לא מיקטלא דכיון דליהי לא מיקטלי משום שיכולין לומר לאסרה על צלה בלתי הויה לה עדות שאי אמה יכול להזימה ומאי קאלמר והא מ"מ לוקין וי"ל דהתם כיון שבזין לחייבה מיתה וזממו להרוג את הנפש לא מיקיים כדאש זמן צלמקוט דהא צהדיא כמיז נפש נפש גבי הויה עדות נפשות ולא חשיב יכול להזימה צלמקוט אצל הכא שלא כיון אלא שווייה בן גרושה ובן חלוצה דליכא כי אש לאו צלמקוט כיון שלקו חשיב שפיר עדות שאמה יכול להזימה * ועי"ל דגבי עדות דבן גרושה וחלוצה לא חיישין כלל צתתה יכול להזימה דמהיכא נפקא לן דבעינן עדות שאמה יכול להזימה מכאשר זמס והא מוכח בגמרא דכאשר זמס לא נכתב לגבי קאי נמי עליהו * דאש התרו זה מיקטלי אינהו צשהומו ואליו איהי צלא הומו * (והתם מייירי צלא התרו וכיון דכאשר זמס קאי עליהו) לכן בעינן אמה יכול להזימה יש לקדק אמאי לא נקט מעידין אנו צאיש פלוגי שהוה זממו כו' דזה הוי שיש בון צישראל בין צכהניס ויש גרושה לא פסיל אלא צכהניס ויש לייש דנקטיה משום דקאי חומוני צת כהן כדאיתא בגמרא ולכן נקט מידי דשיין צכהניס:

ביצד

העדים נעשים זוממין מעידין אנו באיש פלוגי שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו * אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוגי שהוא הייב לגלות אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים: **גמ'** הא **ביצד** אין העדים נעשים זוממין מיבעי ליה ועוד * מדקתני לקמן אבל * אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי באותו היום אתם הייתם עמנו במקום פלוגי הרי אלו זוממין * (מכלל דאלו אין זוממין) תנא התם קאי * כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה * חוץ מזוממי בת כהן ובעולה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא למיתה אחרת ויש עדים זוממין אחרים שאין עושים בהן דין הומה כל עיקר אלא מלקות ארבעים **ביצד מעידין** אנו באיש פלוגי שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה את הארבעים מנהני מילי א"ר יהושע בן לוי * (אמר ר"ש בן לקיש) דאמר קרא * ועשיתם לו כאשר זמם לו ולא זורעו * וליפסלוהו לדידיה ולא ליפסלו לזרעיה בעיני כדאשר זמם לעשות וליכא בר פדא אומר ק"ו ומה המחלל אינו מתחלל הבא לחלל ולא חילל אינו דין שלא יתחלל מתקף לה רבינא אם כן במלת תורת עדים זוממין ומה

ביצד העדים נעשין זוממין כו'. בגמרא מפרש מאי קאלמר: **אש איש פלוגי.** כהן: **שהוה בן גרושה** צפנינו מתגרסה אמו * **קודם שנוגד והרי הוא חלל ופסול:** אין אומרים. אש הומו והן כהניס יעשה זה בן גרושה וחלוצה לקיים צו * **כאשר זמס אלא סופג את הארבעים** וצגמרא מפרש טעמא: **שחייב גלות.** שהרי את הנפש צשווג: **גב' ה"ג** האי כיצד אין העדים נעשין זוממין מיבעי ליה ועוד דקתני לקמן (דף ה.) אצל אמרו לם כו': **כיצד אין העדים נעשין זוממין מיבעי ליה.** דהא לא מקיימת צה כדאש זמס: **ועוד.** מאי קא צעי תנא כיצד נעשין זוממין ומה קתני לה לקמן כיצד דין זוממין דקתני צמתני אצל אמרו לם המזימים היאך אתם מעידיס עדות זה והלא הייתם עמנו אותו היום צמקוס פלוגי כו': **הסס קאי.** מסנהדרין סליק דתנן צשיליה אלו הן הנחמקין דהוא סיומא דסנהדרין דיס זוממין צשסתנו צמקוס מדין הומה צדקתני כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה כלומר אין להם לצפות מיתה אחרת אלא משכימין לאותה מיתה שנגמר צה דינו של נדון: **חוץ מזוממי צס כהן.** ושואה שאע"פ שנגמר דינה לצריפה על פיהם הס צחוק דליפנין התם (דף ה.) היא צשריפה אין צועלה צשריפה אלא צחוק כשאר אשם איש והזוממין משכימין למיתה צשחייבו את הצועל דכתיב כאשר זמס לעשות לאחיו ולא לאחותו (סס) וקאלמר כהא עוד יש זוממין אחרים שאין מקיימין צתן דין הומה כלל אלא מלקות ועלה מפרש כיצד אותן העדים שאין מקיימין צתן דין הומה נעשין זוממין מעידיס אנו כו': ולא **זורעו.** ואם תעשהו חלל והוא כהן פסקת את זרעו ועולם: **בעיני כאשר זמס.** והוא זמס לפסול את הנדון ואת זרעו: **המחלל אינו מתחלל** כהן הנושא את הגרושה שמחלל את זרעו אין הוא עממו מתחלל את הכהונה: **האלל ולא חילל.** עד זומס צרצה לחלל ולא חיללו אינו דין כו': **אם כן.** אש צאת לדרוס ק"ו זה צעדיס זוממין צטלת תורת המומת:

מוסף רש"י
כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה. שהיו ממיינן את הנדון, חוץ מזוממי בת כהן ובעולה. כלומר וכל הצועלים נדונין כמיתת הנצגלת מן מצועל צת כהן (סנהדרין צ.)

רבינו הגואל

ביצד העדים נעשין זוממין מעידין אנו באיש פלוגי שהוא בן גרושה או בן חלוצה כו' ואקשינן (הא כיצד וכו') היאך אתם מעידיס ביום פלוגי שהרג פלוגי את פלוגי במקום פלוגי ואתם הייתם עמנו בקיום פלוגי הרי אלו זוממין. ופרקינן תנא התם קאי כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה חוץ מזוממי בת כהן ובעולה. ויש עדים אחרים שאין בהם הומה כל עיקר אלא מלקות בעלמא כיצד מעידין אנו באיש פלוגי שהוא בן גרושה או בן חלוצה זה שגמרא כו' שגמרא ועשיתם לו כאשר זמם לו ולא זורעו ולא ליפסלוהו לדידיה וליפסלוהו לזרעיה בעיני כדאשר זמם לעשות. ובר פדא אומר ק"ו המחלל אינו מתחלל פי' כהן גדול (א) שבא על אלמנה וחיללה הוא אינו מתחלל הצד שבא לחלל והעד עליו שהוא בן גרושה ונחמין לחללו ולא חיללו אינו דין שלא יתחלל. ומתקף רבינא אי הכי בשלת תורת עדים זוממין דאיכא למיירי לדברין

תורה אור השלם

1. ונשיבתם לו באשר זמן לעשות לאחיו ובערת הרוח מקרבך: דברים י"ט י"ט

גליון הש"ס

תוס' ה"ה מעידין בו וי"ל כיון דלוקין. ע"פ צריפה צשכצל כדאש זמס פ"ד ד"ה עדות שאי אמה יכול להזימה: **בא"ד** וע"ל דבי עדות דב"ש. קשה לי מה ממוגף דכמות דף ג' ע"ה ור"ה א"ר א"ש עדים זוממין ממוגף משלם מתקן לא לקי משום שלא בני המאה ניהו. משמע דאי בני המאה ראו לומר יומר דמלקי לקי והא אש יהיה הדין דממוגף לא משלם צעלה כל העדות היו עדות שאי אמה יכול להזימה צדוה אין זומס לצ"ג דהא קרא הומה קאי על הממוגף דהא משכח צתמה אמה. וריב הצריפה אש אין זוממין אלא אשפך לומר יומר דמלקי לקי ולא יהיה צממון כלל דין הומה ולא קאי עליה ועשיתם כאשר זמם. כ"כ אש צריפין התראה א"ר משכח צתמה כאשר זמס צלא צתמי. וצתמי אש לא יעלמו ממוגף יהיה ככלל עדות שאי אמה יכול להזימה: **ד"ה** בעיני כו' וי"ל ד"ה אשתו פסלה. לכאורה עדיין קשה להי צתמות דף סה מצנני שני אינו פוסל את אשתו:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מעידין וכו' בן גרושה וחלוצה דהיינו: (ב) בא"ד גרושה וחלוצה וכן ולא: (ג) ד"ה כל כו' צתמה שרצו להמית אותו אבל אם ודיאי שאינן יכולים להמית באותה מיתה אפי"ה נמיתם: (ד) בא"ד ומאי הא הוי: (ה) ד"ה זוממין כו' לחווי ודרשינן לחווי: (ו) בא"ד מן לחווי אצל כיון דכתיב לחווי וכו' אצל קשה כיון דכתיב לחווי וכו' וי"ל דאי מלאחיו הוה: (ז) בא"ד ולא זוממיה למעט: (ח) בא"ד חומוני זוממיה והשתא למה ליה זוממין וזוממיה וכו' זוממין זוממיה צתמן: (ט) ד"ה ועוד וכו' קמי דה לקמן:

דף ט: **לשונו** אינו גולה לכו כי האי גונוה דומיה דאוהב גולה ואמאי אינו גולה כיון דרשו דהוי רגליס לדבר וי"ל דשאני שונא דיש לנו לומר טפי צשנאה הכהו ועוד וי"ל דמייירי שפיר דליכא רגליס לדבר וצשחמא ניהא משנאה ומ"מ אוהב גולה כהון דשתק צשחמרו לו העדים צודאי אי הוה אמר לא הרגמיו יכול לתמן ולומר לא הרגמיו שוגג אלא מזיד כמו * צלא אכלמי חלב אצל כיון דשתק כדדאה דמייא: **בר** הזוממין מקדימין לאותה מיתה. פי' הקונטרס שאין להם נס והמלטה וקשה דמאי קמ"ל פשיטא וצתבות * פירש שרואה לומר מקדימין שלא יענו הדין וגם זה קשה דמאי קמ"ל פשיטא לכן פירש ר"י מקדימין הכי פירושו ודאי אמה כריך להמיתן צתמה * שהמיתו אצל ודאי אש אלו יכול אש"ה נמיתם צבל מיתה שנוכל כדתניא * הכה תכה (צ"מ דף לה.) וקשה דלמרינן פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה.) דרואה וגואל הדם הוה צ' כמובין הצאין כאחד וכן קשה דצמוספתא (פ"ד דסנהדרין) תניא * אצל הזוממין שאין אמה יכול להמיתן צתמה הצמוזה צתן אמה ממיתם צכל מיתה דריש ליה מן קרא דוצצרת הרע מקרבך ואמאי * הוי רואה וגואל הדם צ' כמובין הצאיש כאחד ומיך כ"ר יוסף דרואה וגואל הדם הוה צ' כמוביס הצאין כאחד לענין שלא נלמוד שאר מומתין מהם להמיתם אף צתמה שאינה מדי' מיתות צ"ד אצל * מדי' מיתות צ"ד פשיטא נמיתם צכל חייבי מיתות: **ז' וזוממי בת כהן** ובעולה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא צמיתה אחרת. ובעלה דדרשינן היא ולא צועלה וזוממי צת כהן דכתיב לחחיו ולא לחחיתו וד"ה למה לי דרשא דלחחיו ולא לחחיתו מיפוק ליה מהיא דנפקא לן דדרשינן (סנהדרין מה.) את אלה היא מחללת היא ולא צועלה היא ולא זוממיה וי"ל הוואל חומוניה צרו לחייבה שריפה לא יצא לאוקומי מיעוטא דהיא אלא צועלה אלה ממעטין זוממין * (אלא מן) * אחיו) אצל כיון דכתיב אחיו דרשינן נמי מהיא למעטין זוממיה אצל קשה כיון דכתיב אחיו אמאי איצטריך למעטין זוממין מהיא וי"ל דאי מלאחיו הוה אמיתא דהיינו צכהצבעל היה נדון קרינן ציה לחחיו אצל אש לא היה נדון על פי דעתו כהון שיהיה קטן צן טי' שניס ויוס אחד או שלא הכירו הצועל לא קרינן ציה לחחיו קמ"ל היא ולא * זוממין למעטין זוממין צכל ענין ומתחלה היה ר"י מסופק צחאי מילתא ושוב פשטה מפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה.) דקאלמר מיתה אחת מעין שמי מיתות כהון צת כהן וצועלה או צת כהן חומוני * זוממין והשתא למה ליה זוממין זוממין מיפוק ליה דליכא שמי מיתות צלא זוממין משום הצועל שהוה צחוק אלא שמע מיה דליירי כהון דליכא דין מיתה צצועלה כהון שהוה קטן כדפירשתי ואפי"ה קאלמר זוממין צחוק אלמא דהוה זוממין צחוק אע"פ דליכא דין מיתה צצועל: **ועוד** מדקתני **לקמן.** * (פיר' הקונטרס דמאי צעי כיצד וכו' הא קתני * לקמן וכו' ועוד יש לפרש ועוד כלומר ואם תמלא לומר ולשון הומה הוה זה אינו דעל כרחק דין הומה קאלמר דקתני ולאלומי קושייתא קמיתא: **בעיני כאשר זמם וליכא.** קשיא היכא שמעדין שהוה מצנני שני דאין צאין לפסול זרעו כי אש לפסלו א"כ נפסול * וי"ל דמ"מ אשתו נפסקת דפסלה צצחתו וכמיז ועשיתם לו כאשר זמם לו ולא לאשתו: ומה

(א) ע"י רש"י וכתיב קטע לה כ"ג דכתיב להדיא בקלף וע"י קדושין עו"ב ס' סטה כ"ב: